

Dooronbek Sadırbayev

(1939)

Dooronbek Sadırbayev, 1939 yılında Nooken ilçesi Apırtan köyünde bir kolhozcu ailesinde doğdu. 1969'da Leningrad'daki Devlet Tiyatro, Müzik ve Sinemacılık Enstitüsünün Televizyon ve Sinema Yönetimi Fakültesini bitirdi.

Kırgız televizyon stüdyosunda, ilk önce yönetmen asistanlığını, daha sonra spiker, redaktör ve yönetici olarak çalıştı. Kırgız Cumhuriyetinin Yüksek Meclisinin Yasama Organı vekili oldu. 70'den fazla kronik belge-

seli, 16 sinema, televizyon filmlerini çevirdi ve bir çok şiir, nesir kitapları yazdı.

"Arman (Arman)", "Mahabat Dastanı (Aşk Destanı)", "Akbaranın Köz Caşı (Akbaranın Göz Yaşı)", "Curtumdun Köröngösü (Yurdumun Cepheri)" vb. sinema ve belgesel filmleri Uluslararası ve Sovyetler Birliği televizyon sinema festivallerinin değerli ödülleri kazandı.

Kırgızistan'ın halk sanatçısı, Manas madalyonunun sahibidir.

Şiirler

ŞAGIM SINDI

Çığıştan çıgaandığı aşır-taşkan,
Çıyırız tatal ömür colun baskan.
El kördüm bizden eptüü, bizden estüü,
İlimde iyne menen kuduk kazgan.

Batıştan bizden arbin, bizden balban,
Babası sazga taştan tamdar salgan.
El kördüm ırısı mol, intimaktuu,
Erki bek, eç bir coodon caltanbagan.

Kılımdı kılımdarga calgaştırıp,
Kıyırın kirdetpegen çañ bastırıp,
Kıyın el çaşayt eken tüştük cakta,
Kır-kırda kılıç-nayza almaştırıp.

Kıdırıp kıyla sapar çıgıp keldim,
Kıyla curt kıraandıgın ugup keldim.
Kırgızdan kor el tappay cer betinen,
Kıynalıp kıyın şagım sınıp keldim.

Köp cerden köz çaşımdı tögüp keldim,
Köñülüm karañılap çögüp keldim.
Menden kor erkek tappay eç bir elden,
Mezgarsız denem suup ölüp keldim.

KIYNALIP TURAT CÜRÖGÜM

Cırgaldı senden körsöm da,
Cıtıña cıpar könsöm da,
Calbarıp catıp özünö,
Canımdı bölüp bersem da,
Atıñ,
Zatıñ,
Acarıñdı,
Kıyalga katıp cürömün.
Antpeşke takır argam cok,
Azapka battı cürögüm.

Arzuuga küyüp-cansak da,
Aşıktın küüsün çalsak da,
Mahabat otun öksütüp,
Maksatka cetpey kalsak da,
Atıñ,
Zatıñ,
Asıldığıñ,

HEVESİM KIRILDI

Doğuda, tanınmış, namı aşır taşan,
Yolu olmayan zorlu hayat yolunda yürüyen.
Halklar gördüm bizden becerikli, anlayışlı,
İlim için iğne ile kuyu kazan.

Batıda bizden çok, bizden büyük,
Ataları bataklığa taştan evler yapan.
Halklar gördüm talihi bol, güvenli,
Erki sağlam, hiçbir düşmandan korkmayan.

Yüzyılları yüzyıllara bağlayıp,
Toza bulaştırıp kenarını kirletmeyen,
Çok büyük halk yaşarmış güneyde tarafta,
Bozkırlarda kılıcı, mızrağı değiştirip.

Dolaşıp uzun bir seferden çıkıp geldim,
Nice yurdun gelişmişliğini duyup geldim.
Kırgızdan hâkir halk bulamadım yeryüzünde,
Üzülip hevesim kırılıp geri geldim.

Birçok yerde gözyaşımı döküp geldim,
Yüreğim kararıp çöküp geldim.
Benden hâkir erkek bulamayıp hiçbir halktan,
Bedenim zamansız soğuyup ölüp geldim.

ACI ÇEKİYOR YÜREĞİM

Neşeyi sende görsem de,
Kokuna alışsam da,
Yalvararak sana,
Canımı zorlasam da,
Adını,
Zatını,
Güzel yüzünü,
Hayâlimde saklıyorum.
Bunu yapmamaya kuvvetim yok,
Azap içinde kaldı yüreğim.

Arzu içinde tutuşup yansak da,
Aşk melodisini unutsak da,
Aşk ateşini söndürüp,
Maksadımıza ulaşamasa da,
Adını,
Zatını,
Asaletini,

Könlügö tüyüp cürömün.
Körünö süyüp kün körböy,
Köp tüşüktöndü cürögüm.

Üy-üygö baldar çapkanda,
Üstümö kımkap çapkanda,
Zırkırıp ıylap agayın,
Zıynatım ötüp catkanda,
Atıñ,
Zatıñ,
Kıyalıñ estep,
Kıyılıp közüm açaarımın.
Atıña ilep tiygizip,
Zatıña taacı kıygizip,
Anan men sapar tartaarımın.

Atıñ,
Zatıñ,
Asıldığıñ,
Kıyalga katıp cürömün,
Kılmıška batıp kalganday,
Kıynalıp turat cürögüm...

TAARINBA

Kayçılaş ötüp ketsek körüşpöstön,
Karakter ıntızaarlık tögüşpöstön.
Armanda kete bermek turbayızbı,
Anda bir arzuu daamın bölüşpöstön.

Irlardın ındını öçüp bağı açılбай,
Iktaşıp tün küzötüp tañ atırbay.
Kırçın kez calgızırıp ötmök eken,
Kırızdın caydak çabar sarı atınday.

Erinder erteli-keç şıbraşıp,
Eñşeşüü et-cüröktü cımiratıp.
Caaganın sezbey kalmak turbayızbı,
Caştıktın camgırları dıbiratıp.

Arkalap armanduunun şoron taşıp,
Arzışkan aşıktardın colun basıp.
Kalışsak ayda-cılda kabak çıtıp,
Kayta bat tabışçu elek moyundaşıp.

Üzülbös ümüt baylap dayımıña,
Bara albaym baştağiday ayılıña.
Baasızım, bakır çalga taarınbaçı,
Barkı çok başka tügül zayıbına.

Çak kelbey tagdırmıdın tabağına,
Çaynalıp kalsam dağı zamanıma.
Azır men tirüü cüröm al kündördün,
Calnıp cakşısına, camanına.

İSTAMBUL KAYRIKTARI

Meçit mol münarası bulut çiygen,
Üylör köp okşoş kızıl topu kıygen.,
Zardaptuu zayıp arbın İstambulda,
Zarıkkan kareginen otu küygön.

Cer-cerde algandardan satkan arbın,
Aldanıp ar kimderge catkan arbın.

Gönlümde taşırım.
Açıkça sevip gün yüzü görmeyip,
Çok dert çekti yüreğim.

Evden eve çocuklar haber verdiğinde,
Üzerime ipek örtü örtüldüğünde,
Hıçkırarak ağlayıp eş dost,
Bu dünyadan göçtüğümde,
Adını,
Zatını,
Hayâlini hatırlayıp,
Acıyıp gözümü açarım.
Adını zikredip,
Zatına taç takıp,
Sonra ben sefere çıkarım.

Adını,
Zatını,
Asaletini,
Hayâlimde taşırım,
Bir suç işlemişcesine,
Acı çeker yüreğim.

DARILMA

Ters yönler gitsek de görüşmeden,
Gözbebekleri intizâr bildiremeden,
Gözümüz arkada gitmez miyiz,
Orada bir arzu lezzetini bölüşmeden.

Şiirlerin keyfi kaçıp bahtı açılmadan,
Yaklaşıp geceyi gözetleyip tan attıramadan.
Tazelik zamanı yalnız başına geçecekmiş,
Kırızlar'ın eyersiz, sarı tatar atı gibi.

Dudaklar sabah akşam fisıldaşıp,
Hasret etten yüreği cırmalayıp.
Yağdığını hissedemeyiz,
Gençliğin tıprıddayarak yağın yağmurlarını.

Sırtlayıp üzgün kişinin derdini taşıyıp,
Arzu içindeki aşıkların yolundan yürüyüp.
Ayda yılda bir surat asıp kalsaydık,
Sonra hemen barışardık kucaklaşıp.

Kesilmez ümitle bağlayıp varlığına,
Gidemem ilk günkü gibi köyüne.
Kıymetlim, fâkir ihtiyâra darılma lütfen,
Değeri yok başkası bir yana, hanımına.

Uygun gelmeyip kaderimin tabağına,
Çiğnenip kalsam da yaşadığım zamana.
Şimdi ben yaşıyorum o günlerin,
Yaslanıp iyisine, kötüsüne.

İSTANBUL GÖZLEMLERİ

Camisi bol, minareleri bulut çizen,
Evler çok, benzer kırmızı takke giyen.
Sıkıntı içinde kadın fazla İstanbul'da,
Üzüntüsü gözbebeklerinden hissedilen.

Her yerde alanlardan satan fazla,
Aldanıp birilerine kalan fazla.

"A" degen abiriñdi taanıbastan,
Mañdayga mañkurt möörün takkan arbin.

Adam köp arkil tagdır arkalagan,
Alduusu - alsızına çalkalagan.
Kalp emes kayırçının arbındığı,
Kadimki karıp colun kaytalagan.

Estebey ıldamdıktı bolcoldogu,
Elirgen öödö-tömön çoñ coldogu.
Kökbörü tartıp atkan kırgızdarday,
Körünöt köp maşine çoñ coldogu.

"Aksaray" bazarına şaşkan arbin,
Aykırıp malın maktap catkan arbin.
Kıtaydın kızıl-tazıl çüpüröyün,
Kıylaga kimbattatıp satkan arbin.

Kazaktar körgözüp köp kürmölörün,
Kaltırabay kayış-topçu tüymölörün.
Çarçabay altı cüzün alıp çıgat,
Çapandın etegi cer çiymelerin.

Eline SSSR'din kargış tiyip,
Cabıla soodagerdin keypin kiyip.
Taltañdap basıp cüröt tatar kelin,
Alganga çandırına akça tüyüp.

Özböktör öto kamduu barat eken,
Özüñçö bazar açıp salat eken.
Ötpögön buyumdarın soodalaşıp,
Birinen biri satıp alat eken.

Çal-çabır kara canın kıynap cüröt,
Çay satıp çarçagandı sıylap cüröt.
Öñüröp özögünön ört çıgarıp,
Ölö mas calgız kırgız ıylap cüröt.

Celpinip erke ayımdar basıp cüröt,
Cel tiyip etek cagin açıp cüröt.
Maykaçan orus kızdar salpañdatıp,
May kuyruk, mamaktarın satıp cüröt.

Cetpeyt dep ceñe-abısın akıldarı,
Körböyt dep köçö-köydön cakındar.
Kısılbay kıyla işterdi casayt eken,
Kırgızdın "turist" çıkma katındarı.

İstambul közöl şaar, kızıl şaar,
Ölçöösüz ayak-başı uzun şaar.
Mezgili ögöylögön men sıyaktuu,
Mekensiz, musaapırğa kızır şaar.

Malım çok maalı kelse sata turgan,
Alım çok acal kuusa kaçta turgan.
Abaltan alla-taalam buyrubaptır,
Etekti erkekterge açta turgan.
Kaltırıp baştagandın köbün çala,
Artınıp ömürümdün azın gana.
"Asırıp alsa eken", - dep ulgayganda,
Arkalap ümütümdü keldim saga.

*Daha senin "A" harfini öğrenmeden,
Alnuna mankurt mührünü basan fazla.*

*İnsan çok her türlü kaderi sırtlanan,
Güçlüsü güçsüzünü tartaklayan.
Yalan değil dilencilerin fazla oluşu,
Eski gâriplerin yolunu tekrarlayan.*

*Hayâl edilemez hızlarıyla,
Hareket eden aşağı yukarı büyük yoldaki.
Gökbörü oynayan atlı Kırgızlar gibi,
Görünür arabalar büyük yoldaki.*

*"Aksaray" pazarına aceleyle giden fazla,
Haykırarak malını öven fazla.
Çinlilerin rengarenk mallarını,
Oldukça fahiş fiyata satan fazla.*

*Kazaklar gösterip birçok yelekleri,
Bırakmadan kayış ve düğmelerini.
Sıkılmadan altı yüz tane alıp çıkar,
Montların etekleri yere değenlerinden.*

*Halkına SSSR'in kargış değil,
Hep birlikte tüccar kılığına girip.
Kırtarak yürür Tatar kadın,
Aldığında koynuna para biriktirip.*

*Özbekler oldukça hazırlıklı gidiyormuş,
Kendilerine ayrı Pazar açıyormuş.
Satılmayan eşyalarını pazarlık edip,
Birbirlerinden satıp alıyormuş.*

*İhtiyârı güçsüzü kendini hebâ eder,
Çay satıp yorulmayı hürmet eder.
Feryat edip ağzından ateş çıkarıp,
Yalnız Kırgız kendini bilmez sarhoş gezer.*

*Salınıp şımarık kadınlar gezer,
Rüzgârda eteğini açıp gezer.
Atletleriyle Rus kızlar sallandırıp,
Ücretle, bedenlerini satıp gezer.*

*Akılları yetmez diye, elti ve yengeleri,
Görmez diye oradan buradan yakınları.
Çekinmeden birçok iş yapar imiş,
Kırgız'ın "Turist" geçinen kadınları.*

*İstanbul güzel şehir, renkli şehir,
Hesapsız başı sonu, uzun şehir.
Yaşadığım dönemi üvey tutan benim gibi,
Vatansız garibana hızır şehir.*

*Malım yok, zamanı gelince satabileceğim,
Hâlîm yok, ecel kovalasa kaçabileceğim.
Daha önceden Allah'u Teala'm buyurmamış,
Etekleri erkeklere açmayı.
Başladığımı bitirmeden çoğunu,
Sırtlayıp ömrün azını.
"Baksa keşke" diye yaşlandığımda,
Sırtlayıp ümidimi geldim sana.*